

FAKTABLAD

Skador på tallungskog orsakade av
älgbete på marker i Fredriksberg 2008

Arbetet är beställt av:
Bergvik Skog AB

Bakgrund

För att få bättre kunskap om den totala älgskadesituationen i Fredriksberg samt för att påbörja en långsiktig övervakning av skadeutvecklingen i tallungskogar, inleddes under våren 2006 omfattande inventeringar på såväl bolagsmarker som privatmarker i hela regionen inom ramen för de planerade förvaltningsområdena. Skademätningarna upprepades våren 2008 (enbart i Fredriksberg). Området är detsamma som tidigare och omfattar ca 210 000 ha (se också tidigare rapporter på www.naturforvaltning.se samt www.Fredriksbergjakt.se).

Metodikerna finns beskrivna på annat håll och är i väsentliga delar densamma som ÄBIN. Urvalet av bestånd har anpassats för att ge optimal geografisk spridning av bestånden bl a för framställning av kartor som översiktligt visar skadornas geografiska fördelning i landskapet. Inventeringen 2008 utfördes i samma bestånd som 2006. Inventeringsförutsättningarna beskrivs i Tabell 1.

Tabell 1. Bakgrundsinformation från skadeinventeringarna i Fredriksberg 2006 och 2008.

	Antal bestånd	Areal (ha)	Tallar/ha ±SE _{95%}	Granar/ha ±SE _{95%}	Medel- ålder (år)	Medelhöjd (m)
2006	90	686	1760 ± 106	462 ± 65	9,3	2,1
2008	88	635	1366 ± 151	693 ± 193	10,9	2,7

Skadetyper och bestånd

Kommentarer

- Toppskottsbetning och barkgnag var de vanligaste skadetyperna i Fredriksberg under 2008 liksom under 2006 (tabell 2).
- Mönstret avviker delvis från andra områden där skador mätts på liknande sätt genom att barkgnag utgör en förhållandevis stor andel. Orsaken till detta är oklar.
- Möjligen förklaras en del av årsvariationerna i färska skador av förändringar i toppbetet. Det finns liknande tendenser i andra områden där skador mätts under flera år.

Tabell 2. Procentandelen färska skador fördelade över olika skadetyper i Fredriksberg 2006 och 2008.

Skadetyper	2006	2008
	Andel (%) ±SE _{95%}	Andel (%) ±SE _{95%}
Toppbete	5,5 ± 0,68	3,1 ± 0,68
Stambrott	0,8 ± 0,27	0,5 ± 0,17
Barkgnag	2,5 ± 0,47	2,7 ± 0,68

- Toppskottsbetningen är vanligast i unga bestånd och dominerar klart upp till dess att bestånden är ca 2 m höga. Barkgnag är vanligare i de äldre (och högre) bestånden.
- Betraktas de ackumulerade (färska och gamla) skadorna på beståndsnivå, inkluderande alla skadetyper, minskar skadefrekvensen svagt med stigande andel tall i bestånden medan skadefrekvensen tycks relativt oberoende av beståndsstorleken. Bilden är ungefär densamma i de flesta områden vi mätt skador.

Färska och äldre skador

Tabell 3. Procentandelen (\pm SE_{95%}) av stammar med färska och gamla skador i Fredriksberg 2006 och 2008. Observera att vissa stammar kan ha både färska och äldre skador, vilket gör att summan kan bli högre än 100%.

	Stammar med färska skador	Stammar med äldre skador	Oskadade stammar
2006	8,7 \pm 0,84	26,6 \pm 1,31	68,7 \pm 1,38
2008	6,2 \pm 1,12	19,6 \pm 1,93	76,8 \pm 5,61

Kommentarer

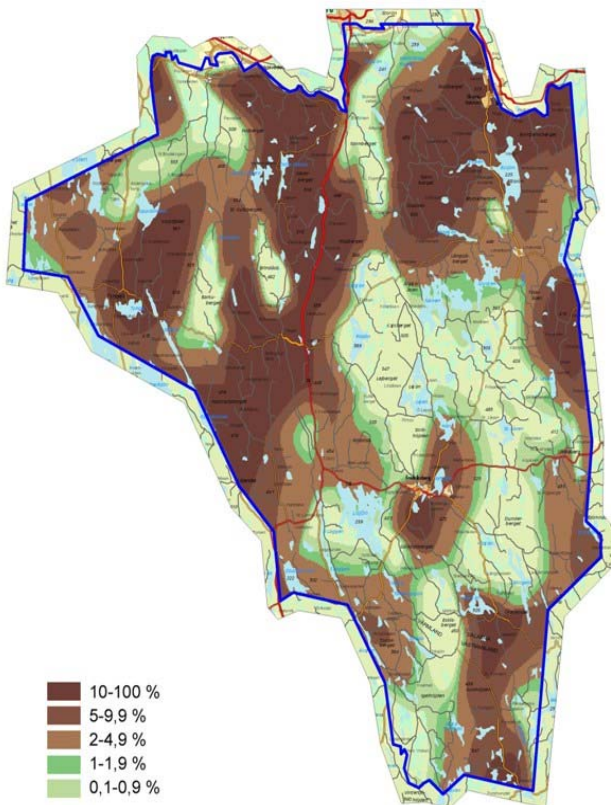
- Våren 2008 var andelen färska skador (6,2%) lägre än föregående mätning (tabell 3). Dessutom var andelen oskadade stammar högre (76,8% vs 68,7%). Om detta är början på stadigvarande nedgång får fortsatta mätningar visa.
- Förändringar har således en positiv utveckling sett ur skadesynpunkt. Det är viktigt att koppla uppmätta skadenivåer till antalet älgar i förvaltningsområdet. Tyvärr kunde en planerad flyginventering inte genomföras vintern 2008 på grund av dålig snötillgång. Förhoppningen är att den kan genomföras över området kommande vinter.
- Det skall också poängteras att mätningarna har utförts på samma bestånd som vid föregående tillfälle. Något tillskott av unga bestånd har alltså inte förekommit. Hur detta har påverkat resultaten är dock oklart.
- Det är inte sannolikt att de årliga variationerna i skadebilden enbart följer svängningar i älgstammens täthet. Det finns flera andra, tänkbara faktorer som kan påverka variationen, bl a snötillgång, vinterns varaktighet och start, röjningsåtgärder, slumpvariationer etc. Tänkbart är att den snöfattiga vintern minskat betetrycket på ungskogarna i området genom

att älgarna har haft mer tillgång till alternativa födoslag (t ex ljung och blåbär) än vanligt.

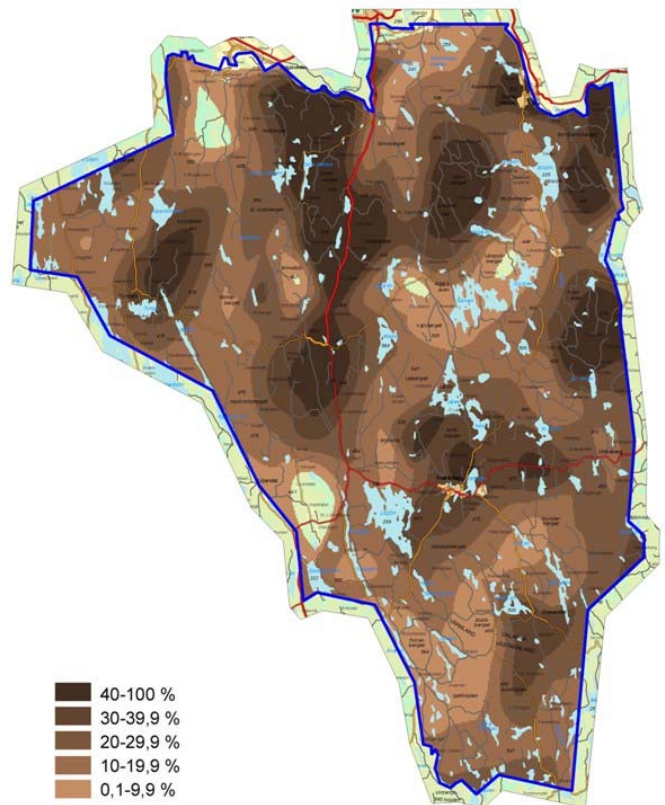
- Vi har inte mätt skador på andra träd än tall men kan konstatera att skador på gran endast skett i undantagsfall (enstaka toppskottbetning). Förekomst av lövträd har endast noterats om de varit stambildande och över 2,5m. Björk (inkluderande både vårt- och glasbjörk) förekommer allmänt, 169 ± 37 stammar/ha i genomsnitt. Trädbildande rönn, asp eller sälg är trots detta sällsynt förekommande i Fredriksberg. Vid årets inventering hittades inga trädbildade stammar av dessa arter i provytorna.

Geografisk fördelning av skador

Färska skador

Skador i alla åldrar

Ur karta © Lantmäteriverket Gävle 2008. Medgivande I 2008/74

Figur 1. Geografisk fördelning av enbart färska samt färska + äldre skador i Fredriksberg 2008.

Kommentarer

- Liksom vid mätningen 2006 är skadorna ojämnt fördelade i landskapet (se kartorna i figur 1). Man kan urskilja vissa områden med höga skadenivåer som återkommer båda åren (se också tidigare rapport). Detta är ett väl känt förhållande i många områden och kan förklaras av en kombination av älgarnas omflyttningar i snön, tradition och tillgång på foder. Det förefaller således som att områden som tidigt blivit betade även fortsättningsvis utsätts för hårt betetryck.
- Områden med lokala skador sammanfaller i regel med de områden älgarna uppehåller sig i under vintern.

Detta arbete har utförts av:

